

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра ФІНАНСІВ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
Анатолій ДІБРОВА
Протокол № 10 від «30» травня 2023 р

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри фінансів
Протокол № 12 від «29» травня 2023 р
В. о. завідувача кафедри
Олена ЛЕМІШКО

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Фінанси і кредит»
Юлія НЕГОДА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (ФіК – 1 СТ)

Освітня програма Фінанси і кредит

Факультет Економічний

Розробники: в.о. завідувача кафедри фінансів, доктор економічних наук,
доцент

ЛЕМІШКО ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
Фінанси підприємств
(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	
Освітня програма	Фінанси і кредит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота)	Курсова робота	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	3
Семестр	1	6
Лекційні заняття	30 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	90 год.	130 год.
Індивідуальні завдання	- год.	- год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: набуття та закріплення практичних навичок щодо формування та використання фінансових ресурсів у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, навчити майбутніх фахівців вправно орієнтуватися та приймати відповідні управлінські рішення щодо фінансування суб'єктів підприємницької діяльності в рамках, визначених в Україні нормами фінансового законодавства.

Завдання полягають у:

- з'ясуванні сутності фінансових ресурсів підприємств, методів та джерел їх формування, організації фінансової діяльності підприємств;
- набутті навичок здійснення розрахунків грошових надходжень, прибутку і його розподілу, впливу оподаткування на використання прибутку, визначенні потреби в оборотних коштах, джерел фінансування відтворення основних виробничих засобів;
- оволодіння методами оцінки фінансового стану, фінансового планування, санації підприємств.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Унікальні (спеціальні, фахові) компетентності:

СК12. Здатність формувати та приймати фахові рішення у сфері фінансів суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки.

Програмні результати навчання

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР24. Знати та вміти ідентифікувати інвестиційні переваги суб'єктів господарювання аграрного сектору.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для - повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ГРОШОВІ РОЗРАХУНКИ І ГРОШОВІ НАДХОДЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Тема лекційного заняття 1. ОСНОВИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Поняття і сутність фінансів підприємств. Функції фінансів як внутрішня властивість і форма прояву їх сутності. Фінанси підприємств в умовах формування ринкової економіки. Сфери фінансових відносин підприємств. Фінансові відносини між підрозділами підприємств, між господарюючими суб'єктами з державою, з банками, страховими компаніями. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Методи і способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів. Внутрішні і зовнішні джерел. Власні, позичені і залучені кошти. Державне регулювання формування фінансових ресурсів підприємств та ефективності їх використання.

Основи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування.

Особливості організації фінансів залежно від форми власності, галузі економіки, організації бізнесу, сфери діяльності. Фінансова діяльність підприємства. Зміст, задачі і організація фінансової роботи на підприємствах.

Тема лекційного заняття 2. ГРОШОВИЙ ОБОРОТ ТА СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ГОТІВКОВИХ І БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сутність і значення грошового обороту. Грошові розрахунки у діяльності підприємств. Принципи організації розрахунків. Порядок відкриття підприємствами поточного, валютного, позичкового, депозитного та інших банківських рахунків. Використання поточних грошових коштів. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, акредитивами, чеками, векселями, платіжними вимогами.

Розрахунки при наданні факторингових послуг підприємствам. Вимоги до їх проведення і сфера використання. Готівково-грошові розрахунки на підприємствах і сфера їхнього застосування. Організація грошово-готівкових розрахунків.

Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій по розрахунках. Економічні і фінансові санкції в системі грошових розрахунків і платежів.

Тема лекційного заняття 3. ЗМІНА ВАРТОСТІ ПЛАТЕЖІВ В ЧАСОВОМУ ІНТЕРВАЛІ

Фактори, що впливають на зміну вартості грошей з часом: ризик, інфляція, схильність до ліквідності. Поняття фінансової ренти (ануїтету). Розрахунки при

фінансово-інвестиційних операціях. Нарахування простих та складних відсотків. Звичайна та процентна облікова ставки.

Майбутня та теперішня вартість грошей. Дисконтна ставка. Майбутня та теперішня вартість фінансової ренти пренумерандо та постнумерандо. Строкова та довічна фінансова рента.

Фінансові таблиці факторів теперішньої та майбутньої вартості. Основні формули для фінансових обчислень.

Тема лекційного заняття 4. ГРОШОВІ ПОТОКИ, ДОХОДИ І ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових потоків. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Фактори, які впливають на величину виручки. Особливості формування виручки від реалізації на підприємствах окремих галузей економіки. Розрахунок та планування виручки. Формування виручки від реалізації продукції в часі. Визначення моменту реалізації. Розподіл виручки від реалізації продукції. Формування та розподіл валового і чистого доходу.

Грошові надходження від іншої реалізації: основних засобів, матеріалів, нематеріальних активів, інші надходження. Надходження від фінансових інвестицій: дивіденди від володіння корпоративними правами, від державних цінних паперів. Проценти, що їх нараховано підприємствам за депозитними рахунками. Бюджетні дотації, субвенції. Отримання фінансової допомоги. Страхові відшкодування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема лекційного заняття 5. ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Економічний зміст прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Загальний прибуток підприємства і його склад.

Прибуток від реалізації продукції. Фактори, які впливають на формування прибутку. Собівартість продукції та її вплив на прибуток.

Установлення цін на продукцію, їх вплив на формування прибутку. Рентабельність продукції. Прибуток від реалізації інших активів. Позареалізаційний прибуток, його склад і формування.

Методи розрахунку прибутку. Рентабельність підприємства.

Розподіл прибутку підприємства, його зміст і економічне значення. Розподіл прибутку між державою та господарюючими суб'єктами. Формування чистого прибутку підприємств і його використання. Фонди грошових коштів підприємства, що утворюються за рахунок чистого прибутку. Виплата дивідендів. Нерозподілений прибуток і його використання.

Тема лекційного заняття 6. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Система оподаткування підприємств, її функції і призначення. Види податків, що сплачують підприємства, джерела їх оплати. Механізм і напрямки впливу оподаткування на фінансово-господарську діяльність. Непрямі податки і особливості їхнього впливу на фінансово-господарську діяльність господарюючих суб'єктів. Податок на додану вартість. Платники податку. Об'єкти оподаткування. Механізм сплати до бюджету. Порядок відшкодування сум податку на додану вартість, сплачених підприємством за матеріальні ресурси (роботи, послуги), основні засоби.

Прямі податки. Податок на прибуток підприємств. Порядок визначення оподаткованого прибутку. Вплив оподаткування прибутку на фінансово-господарську та інвестиційну діяльність підприємства.

Особливості оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Єдиний податок IV групи.

Тема лекційного заняття 7. ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Сутність оборотних коштів та їх організація. Склад і розміщення оборотних коштів. Необхідність і методи визначення потреби в оборотних коштах. Метод прямого розрахунку і сфера його застосування. Поняття норм і нормативів оборотних коштів, їх розрахунків. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах і його використання.

Джерела формування оборотних коштів. Власні оборотні кошти. Позичені і залучені оборотні кошти. Показники стану оборотних коштів. Нестача власних оборотних коштів, її визначення, причини виникнення і джерела поповнення.

Показники ефективності використання оборотних коштів. Оборотність оборотних коштів і шляхи її прискорення. Коефіцієнти, що характеризують використання оборотних коштів.

Тема лекційного заняття 8. КРЕДИТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Індивідуальний кругообіг коштів підприємства, необхідність збалансування матеріальних і фінансових ресурсів – основа залучення кредитів. Форми кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств. Банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний, бланковий, консорціумний кредити. Види банківських кредитів: за строками користування; за забезпеченням; за ступенем ризику; за методами надання; за строком погашення. Принципи кредитування.

Визначення потреби підприємства в кредитах. Кредитний договір: сутність і порядок укладання. Відповідальність сторін за порушення умов кредитного договору. Способи отримання кредиту. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Порядок погашення кредиту. Позичковий процент, фактори, що на нього впливають, джерела сплати. Товарний кредит, умови його отримання підприємствами та погашення. Державне кредитування агропромислових підприємств.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 Фінансування основних засобів, фінансовий стан, фінансове планування та фінансова санація підприємств

Тема лекційного заняття 9. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Склад і структура основних засобів підприємств. Показники стану і ефективності використання основних виробничих засобів. Відтворення основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань.

Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела фінансування капітальних вкладень. Власні фінансові ресурси підприємств: амортизаційні відрахування, чистий прибуток, інші ресурси.

Залучення коштів від інших господарюючих суб'єктів: продаж акцій, пайові внески. Кредитування відтворення основних засобів. Державне фінансування капітальних вкладень. Фінансове забезпечення розширеного відтворення основних засобів.

Тема лекційного заняття 10. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Зміст і задачі фінансового планування. Фінансова стратегія підприємств. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів. Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду, як вихідна база для фінансового планування.

Фінансовий план як складова частина бізнес-плану. Зміст та структура поточного фінансового плану підприємства (баланс доходів і витрат). Розрахунок показників доходної і витратної частини фінансового плану. Виконання фінансового плану. Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і здійснення платежів, його призначення.

Тема лекційного заняття 11. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Показники фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники бухгалтерської звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану. Сутність ліквідності підприємства. Показники ліквідності і методика їх визначення. Оцінка показників ліквідності. Фактори, які впливають на стан ліквідності. Сутність платоспроможності. Фактори, що впливають на платоспроможність підприємств. Методика їх визначення. Оцінка показників платоспроможності. Фінансова стійкість підприємства, її сутність. Система показників фінансової стійкості підприємства, методика її розрахунку і оцінки.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема лекційного заняття 12. ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ

Фінансова санація на підприємстві та причини її виникнення. Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Санаційний аудит. Розробка плану санації. Банкрутство підприємства, причини та наслідки.

Внутрішньогосподарський механізм фінансової стабілізації. Мобілізація внутрішніх фінансових джерел санації. Державна фінансова підтримка санації підприємства. Санація шляхом реорганізації (реструктуризації). Приватизаційні аспекти санації суб'єктів господарювання.

Реалізація плану фінансової санації підприємства як завершений етап санаційного процесу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	У тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Грошові розрахунки і грошові надходження підприємств														
Тема 1. Основи фінансів підприємств	1	11	2	2			7	13	2					11
Тема 2. Грошовий оборот та сфери застосування готівкових і безготівкових розрахунків на підприємстві	2	12	2	2			8	11		1				10
Тема 3. Зміна вартості платежів в часовому інтервалі	3	11	2	2			7	12		2				10
Тема 4. Грошові потоки, доходи і витрати Підприємств	4-5	14	2	4			8	12	1					11
Разом за змістовим модулем 1		48	8	10			30	48	3	3				42
Змістовий модуль 2. Формування фінансових результатів господарювання та організація оборотних засобів на підприємстві														
Тема 5. Формування і розподіл прибутку на підприємстві	5-6	14	3	3			8	13	2					11
Тема 6. Оподаткування підприємств	7	11	2	2			7	11						11
Тема 7. Фінансові аспекти формування та руху оборотних активів	8-9	14	3	3			8	14	1	2				11
Тема 8. Кредитування господарської діяльності агропромислових підприємств	9-10	11	2	2			7	12		1				11
Разом за змістовим модулем 2		50	10	10			30	50	3	3				44
Змістовий модуль 3. Фінансування основних засобів, фінансовий стан, фінансове планування та фінансова санація підприємств														
Тема 9. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	11-12	14	3	3			8	14	1	2				11
Тема 10. Фінансове планування на підприємстві	12-13	14	3	3			8	13		2				11
Тема 11. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства	13	12	3	2			7	13	2					11
Тема 12. Фінансова санація та банкрутство підприємств	14	12	3	2			7	12	1					11
Разом за змістовим модулем 3		52	12	10			30	52	4	4				44
Усього годин	15	150	30	30			90	150	10	10				130
Курсова робота з фінансів підприємств			-	-	-		-							
Усього годин	15	150	30	30			90	150	10	10				130

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основи фінансів підприємств	2
2	Грошовий оборот та сфери застосування готівкових і безготівкових розрахунків на підприємстві	2
3	Зміна вартості платежів в часовому інтервалі	2
4	Грошові потоки, доходи і витрати підприємств	4
5	Формування і розподіл прибутку на підприємстві	3
6	Оподаткування підприємств	2
7	Фінансові аспекти формування та руху оборотних активів	3
8	Кредитування господарської діяльності агропромислових підприємств	2
9	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	3
10	Фінансове планування в аграрних підприємствах	2
11	Комплексна оцінка фінансового стану підприємства	3
12	Фінансова санація та банкрутство підприємств	2

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основи фінансів підприємств	5
2	Грошовий оборот та сфери застосування готівкових і безготівкових розрахунків на підприємстві	8
3	Зміна вартості платежів в часовому інтервалі	8
4	Грошові потоки, доходи і витрати підприємств	8
5	Формування і розподіл прибутку на підприємстві	8
6	Оподаткування підприємств	8
7	Фінансові аспекти формування та руху оборотних активів	8
8	Кредитування господарської діяльності агропромислових підприємств	5
9	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	8
10	Фінансове планування в аграрних підприємствах	8
11	Комплексна оцінка фінансового стану підприємства	8
12	Фінансова санація та банкрутство підприємств	8

8. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Тема 1. Сутність та основи організації фінансів підприємств

1. Походження поняття фінансів підприємства
2. Сфера внутрішніх і зовнішніх фінансових відносин підприємства.
3. Сутність, ознаки та функції фінансів підприємства.
4. Фінансові ресурси та їх класифікація.
5. Вплив фінансів на процес розширеного відтворення
6. Методи та принципи організації фінансів підприємств.
7. Фінансова діяльність та управління фінансовими ресурсами на підприємстві.
8. Організація фінансів різних організаційно-правових форм господарювання
9. Особливості фінансів сільськогосподарських підприємств.

Тема 2. Грошовий оборот та сфери застосування готівкових і безготівкових розрахунків на підприємстві

1. Грошовий оборот підприємства
2. Безготівкові розрахунки: суть, принципи організації, виоги до оформлення, класифікація.
3. Правова основа здійснення розрахункових операцій
4. Відкриття рахунків в банку: порядок та види
5. Механізм здійснення безготівкових розрахунків платіжними дорученнями, вимогами-дорученнями, чеками, акредитивами, векселями
6. Розрахунки плановими платежами, факторинг та кліринг.
7. Система електронних розрахунків.
8. Розрахунки готівкою.
9. Розрахунково-платіжна дисципліна

Тема 3. Зміна вартості грошових платежів у часовому інтервалі

1. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей з часом.
2. Теперішня і майбутня вартість грошей.
3. Що таке процентна ставка? Які є процентні ставки?
4. Нарахування простих і складних процентів.
5. Взаємозв'язок між звичайною та обліковою процентними ставками.
6. Фінансова рента та механізм її обчислення.
7. Фінансові таблиці.

Тема 4. Грошові потоки, доходи і витрати підприємств

1. Що таке грошові надходження підприємства?
2. Класифікація грошових надходжень підприємства.
3. Внутрішні та зовнішні джерела грошових надходжень.
4. Які фактори впливають на виручку від реалізації продукції ?
5. Формування ціни на продукцію.
6. Планування виручки на підприємстві.
7. Розподіл виручки на підприємстві.
8. Надходження від фінансово-інвестиційної діяльності підприємства.

Тема 5. Формування і розподіл прибутку підприємства

1. Економічна, фінансова та бухгалтерська сутність прибутку підприємства
2. Види прибутку підприємства та їх характеристика
3. Розрахунок фінансових результатів від різних видів діяльності.
4. Основні показники прибутку.
5. Аналіз факторів, що впливають на величину прибутку.

6. Вплив витрат на розмір прибутку.
7. Показники ефективності господарської діяльності.
8. Планування прибутку.
9. Розподіл прибутку на підприємстві.
10. Використання чистого прибутку підприємство.
11. Шляхи збільшення прибутковості підприємства.

Тема 6. Оподаткування підприємств

1. Оподаткування прибутку підприємств: суть і ставки та механізм оподаткування
2. Характеристика ЄП 4 групи (в сільськогосподарському виробництві).
3. Суть податку на додану вартість.
4. Механізм сплати ПДВ.
5. Вплив ПДВ на фінансовий стан підприємства.

Тема 7. Фінансові аспекти формування та руху оборотних активів

1. Суть і склад оборотних засобів.
2. Особливості кругообороту оборотних засобів у сільському господарстві.
3. Класифікація оборотних засобів.
4. Визначення планової потреби в оборотних засобах. Нормування оборотних засобів.
5. Показники ефективності використання оборотних засобів.

Тема 8. Кредитування господарської діяльності агропромислових підприємств

1. Необхідність та суть кредитування підприємств.
2. Розрахунок потреби в короткостроковому кредиті.
3. Різновиди короткострокових кредитів.
4. Структура кредитного договору.
5. Методика оцінки кредитоспроможності підприємства.
6. Порядок погашення банківського кредиту підприємством.
7. Механізм пільгового кредитування аграрних підприємств.
8. Комерційне кредитування.

Тема 9. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

1. Суть основних засобів та їх відтворення.
2. Показники стану та ефективності використання основних засобів.
3. Поняття вартості основних засобів
4. Знос і амортизація основних засобів.
5. Порядок нарахування амортизації відповідно до Податкового кодексу України.
6. Класифікація груп основних засобів відповідно до Податкового кодексу.
7. Методи нарахування амортизаційних відрахувань.
8. Сутність, склад, джерела і порядок фінансування капітальних вкладень та ремонтів основних засобів.

Тема 10. Фінансове планування на підприємстві

1. Роль фінансового планування на підприємстві в умовах ринку.
2. Фінансова стратегія підприємства.
3. Суть фінансового прогнозування.
4. Мета і завдання фінансового планування.
5. Методи фінансового планування.
6. Зміст фінансового плану та порядок його складання.
7. Значення оперативного фінансового планування.
8. Платіжний календар та порядок його складання.

Тема 11. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства

1. Що таке фінансовий стан підприємства?
2. Необхідність здійснення оцінки фінансового стану підприємства.
3. Мета та основні завдання аналізу фінансового стану.
4. Проведення експерт-аналізу фінансового стану.
5. Методи оцінки фінансового стану
6. Показники майнового стану підприємства.
7. Показники фінансової стійкості підприємства.
8. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства.
9. Показники ділової активності підприємства.
10. Показники рентабельності або прибутковості підприємства
11. Показники оцінки акціонерного капіталу.
12. Загальна оцінка фінансового стану.

Тема 12. Фінансова санація та банкрутство підприємств

1. Економічна суть фінансової санації підприємства.
2. Фактори, що спричиняють фінансову кризу на підприємстві.
3. Класична модель фінансової санації.
4. План санації.
5. Сутність санаційного аудиту та етапи його проведення.
6. Фінансові джерела санації підприємств.
7. Санаційний аудит та методика його проведення.

Комплекти тестів

Тема 1. Фінанси підприємств в системі ринкових відносин

1. Яке з нижченаведених тверджень щодо сутності поняття "фінанси підприємств" не є вірним:

а) фінанси підприємств охоплюють грошові відносини, пов'язані з формуванням та використанням різноманітних грошових ресурсів;

б) за допомогою фінансів підприємств мобілізуються і створюються фінансові ресурси для їх подальшого перерозподілу;

в) за допомогою фінансів підприємств мобілізуються і створюються фінансові ресурси для обслуговування руху вартості ВВП на всіх стадіях відтворювального процесу;

г) за допомогою фінансів підприємств обслуговується процес виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг).

2. До факторів, які негативно впливають на функціонування фінансів належить:

а) самофінансування підприємницьких структур;

б) ринкове ціноутворення і конкуренція;

в) активне державне втручання в діяльність підприємств;

г) наявність нормативно-правового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання.

3. Об'єктом фінансів підприємств є:

а) підприємства та банківські установи;

б) підприємства, банківські установи та страхові компанії;

в) підприємства та грошові відносини між ними;

г) економічні відносини, пов'язані з рухом коштів, формування та використанням грошових фондів.

4. До суб'єктів фінансів підприємств не належать:

а) позабюджетні фонди;

б) страхові компанії;

в) аудиторські організації;

г) фізичні особи.

5. До ключових функцій фінансів підприємств більшість вчених відносять:

- а) аналітичну та управлінську функцію;
  - б) управлінську та стимулюючу функцію;
  - в) стимулюючу та контрольну функцію;
  - г) контрольну та розподільчу функцію.
6. До сфери функціонування фінансових відносин підприємств не відносять відносини:
- а) між підприємством та банками;
  - б) між підприємством та його працівниками;
  - в) між працівниками на підприємстві;
  - г) між підприємством та його засновниками.
7. Фінансових ресурси підприємства – це:
- а) грошові фонди;
  - б) грошові фонди та грошові кошти, які використовуються в нефондовій формі;
  - в) грошові кошти, які використовуються в нефондовій формі;
  - г) природні ресурси підприємства.
8. До власних джерел формування фінансових ресурсів підприємства не відносять:
- а) прибуток;
  - б) благодійні внески;
  - в) заробітну плату;
  - г) амортизацію.
9. Яке з нижченаведених тверджень не є вірним:
- а) фінансові ресурси завжди мають певне цільове призначення;
  - б) фінансові ресурси завжди мають певне джерело створення;
  - в) фінансові ресурси і у статичному плані, і під час руху завжди виражають відношення власності;
  - г) фінансові ресурси виражають відношення власності лише під час їх руху.
10. Згідно з класифікацією за напрямками використання до фінансових ресурсів не відносять:
- а) витрати на розвиток підприємства;
  - б) амортизаційні відрахування;
  - в) витрати на обслуговування залучених фінансових ресурсів;
  - г) надання благодійної допомоги.
11. Фінансові ресурси використовують у:
- а) фонді споживання та фонді нагромадження;
  - б) фонді споживання;
  - в) фонді відшкодування та фондів споживання;
  - г) фонді відшкодування, споживання та нагромадження.
12. Складовими фінансового механізму є:
- а) фінансове забезпечення, фінансове регулювання та система фінансових індикаторів та інструментів;
  - б) фінансове забезпечення та фінансове регулювання;
  - в) система фінансових індикаторів та інструментів;
  - г) різноманітні фінансові інструменти.
13. До складових фінансового забезпечення не відносять:
- а) самофінансування;
  - б) позички;
  - в) кредитування;
  - г) акціонерний капітал.
14. До складових фінансового регулювання не відносять:
- а) податки;
  - б) внески;
  - в) безповоротне фінансування;
  - г) субсидії.

15. Фінансове забезпечення полягає у:
- а) виділенні певної суми фінансових ресурсів на розв'язання окремих завдань фінансової політики суб'єкта господарювання;
  - б) встановленні єдиного рівня оподаткування і фінансування;
  - в) у зміні кількісних та якісних показників через механізм надання або вилучення фінансових ресурсів;
  - г) у застосуванні фінансових категорій, показників та коефіцієнтів для визначення рівня кредитування.
16. До фінансових індикаторів включають:
- а) фінансові інструменти, показники та коефіцієнти;
  - б) фінансові категорії, показники та коефіцієнти;
  - в) фінансові показники, категорії та інструменти;
  - г) фінансові коефіцієнти, категорії та інструменти.
17. До стратегічних цілей підприємства не належить:
- а) максимізація прибутку підприємства;
  - б) оптимізація структури капіталу;
  - в) досягнення прозорості фінансово-економічного стану підприємства;
  - г) використання неринкових засобів залучення додаткових фінансових ресурсів.
18. Забезпечення відповідності обсягів продажу та витрат вимогам ринку здійснюється за допомогою дотримання:
- а) принципу плановості;
  - б) принципу фінансового співвідношення термінів;
  - в) принципу гнучкості;
  - г) принципу раціональності;
19. Забезпечення зменшення будь-яких інвестицій та інших витрат досягається за умови дотримання:
- а) принципу плановості;
  - б) принципу фінансової стійкості;
  - в) принципу мінімізації фінансових витрат;
  - г) принципу маневреності.
20. Фінансова незалежність підприємства від інших джерел фінансування досягається за умови дотримання:
- а) принципу плановості;
  - б) принципу гнучкості;
  - в) принципу фінансової стійкості;
  - г) принципу раціональності.
21. Врахування змін в діючому законодавстві забезпечується дотриманням:
- а) принципу маневреності;
  - б) принципу взаємозалежності фінансових показників;
  - в) принципу раціональності;
  - г) принципу фінансового співвідношення термінів.
22. До основних функцій фінансового менеджменту як управлінської системи належить:
- а) управління активами;
  - б) управління фінансовими ризиками;
  - в) антикризове управління при загрозі банкрутства;
  - г) контроль управлінських рішень.
23. До основних функцій фінансового менеджменту як спеціальної області управління підприємством належить:
- а) управління грошовими потоками;
  - б) аналіз фінансової діяльності;
  - в) планування фінансової діяльності;
  - г) стимулювання ефективності діяльності підприємства.

24. До задачі фінансового менеджменту не належить:
- а) забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів;
  - б) забезпечення зменшення ліквідності підприємства;
  - в) максимізація прибутку;
  - г) мінімізація рівня фінансового ризику.
25. До концепцій фінансового менеджменту не належить:
- а) сталість вартості грошових ресурсів у часі;
  - б) рух грошових потоків;
  - в) ефективний ринок;
  - г) агентські відносини.
26. До елементів механізму фінансового менеджменту не належить:
- а) державне нормативно-правове регулювання фінансової діяльності підприємства;
  - б) внутрішні механізми регулювання;
  - в) неринковий механізм регулювання;
  - г) система конкретних методів і прийомів здійснення управління фінансовою діяльністю підприємства.

Тема 2. Грошові кошти та організація розрахунків на підприємстві.

27. Як правило, розрахунки за продукцію, що відпускається, здійснюються через:

- а) касу підприємства;
- б) готівкові розрахунки;
- в) банк;
- г) страхову організацію.

28. Дебіторська заборгованість виникає при:

- а) затримці виплати підприємства за отриману сировину чи матеріали;
- б) затримці виплати відсотків за кредит;
- в) затримці оплати за товари даному підприємству клієнтами;
- г) затримці виплат податків підприємством.

29. Кредиторська заборгованість виникає при:

- а) затримці виплати підприємства за отриману сировину чи матеріали;
- б) затримці виплати відсотків за кредит;
- в) затримці оплати за товари даному підприємству клієнтами;
- г) затримці виплат податків підприємством.

30. Готівкові розрахунки головним чином обслуговують розрахунки між:

- а) підприємством і банками;
- б) підприємством і страховими компаніями;
- в) підприємством і державою;
- г) приватними особами, які займаються індивідуальною трудовою діяльністю.

31. Безготівкові розрахунки не забезпечують:

- а) сплату податків, обов'язкових платежів;
- б) рух доходів і витрат населення;
- в) отримання і погашення кредитів;
- г) сплату відсотків за кредит.

32. Переважну частину всього грошового обороту становлять:

- а) розрахунки з кредит;
- б) розрахунки з бюджетами різних рівнів;
- в) розрахунки за товарними операціями;
- г) розрахунки зі сплати фінансових санкцій.

33. Рідше за все розрахункові документи при товарних операціях готує:

- а) банк;
- б) платник;
- в) постачальник;
- г) платник і постачальник.

34. Для зберігання грошових коштів та здійснення всіх видів банківських операцій відкривають:
- а) бюджетні рахунки;
  - б) кредитні рахунки;
  - в) депозитні рахунки;
  - г) поточні рахунки.
35. Підприємствам, яким виділяються кошти за рахунок державного або місцевого бюджетів, відкриваються:
- а) кредитні рахунки;
  - б) бюджетні рахунки;
  - в) поточні рахунки;
  - г) депозитні рахунки.
36. Проведення розрахункових операцій та видача коштів готівкою забороняється:
- а) з кредитних рахунків;
  - б) з депозитних рахунків;
  - в) з поточних рахунків;
  - г) з бюджетних рахунків.
37. Ліміт залишку готівки в касі встановлюється:
- а) підприємством;
  - б) інструкцією "Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті";
  - в) комерційним банком за місцем відкриття рахунку;
  - г) органами місцевого самоврядування.
38. Одержана в установі банку готівка для виплат працівникам підприємства може зберігатися в касі:
- а) протягом трьох робочих днів;
  - б) тиждень;
  - в) два тижні;
  - г) необмежений період часу.
39. Для забезпечення повного і безумовного виконання господарських угод застосовують:
- а) банківські санкції;
  - б) фінансові санкції;
  - в) кредитні санкції;
  - г) договірні санкції;
40. Фінансові санкції застосовують:
- а) при порушенні кредитної дисципліни;
  - б) за незадовільний стан обліку і звітності;
  - в) за нецільове використання кредитних ресурсів;
  - г) за порушення фінансової дисципліни.
41. Фінансові санкції застосовуються:
- а) банківськими установами;
  - б) постачальниками;
  - в) державними органами і податковими організаціями;
  - г) страховими компаніями.
42. До адміністративних стягнень не належить:
- а) неустойка;
  - б) попередження;
  - в) виправні роботи;
  - г) позбавлення спеціального права, яке надано окремому громадянину.
- Тема 3. Грошові надходження підприємств
- Тема 3. Грошові надходження підприємств
43. До витрат підприємства згідно з законодавством не належить:

- а) акцизний збір;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) податки;
- г) обов'язкові платежі.

44. Чистий дохід – це валовий дохід за мінусом:

- а) відрахувань на соціальні заходи;
- б) витрат на оплату праці;
- в) податків;
- г) обов'язкових платежів до бюджету.

45. Елементом операційної діяльності підприємства є:

- а) придбання необоротних активів;
- б) придбання цінних паперів;
- в) виплати працівникам;
- г) погашення позичок;

46. Не є елементом фінансової діяльності підприємства:

- а) погашення позичок;
- б) виплата дивідендів;
- в) придбання цінних паперів;
- г) викуп акцій власної емісії.

47. Елементом інвестиційної діяльності підприємства є:

- а) платежі постачальникам;
- б) виплати працівникам;
- в) виплата дивідендів;
- г) придбання цінних паперів.

48. Інвестиційна діяльність підприємства є елементом:

- а) основної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) звичайної діяльності;
- г) надзвичайної діяльності.

49. Не є доходом від операційної діяльності:

- а) дохід від реалізації товарів;
- б) дохід від реалізації фінансових інвестицій;
- в) дохід від реалізації іноземної валюти;
- г) одержані гранти та субсидії;

50. До доходів від фінансової діяльності підприємства відносять:

- а) дохід від оперативної оренди активів;
- б) дохід від реалізації необоротних активів;
- в) дохід від участі у капіталі;
- г) дохід від списання кредиторської заборгованості.

51. До доходів від операційної діяльності відносять:

- а) одержані пені, штрафи, неустойки;
- б) дохід від реалізації нематеріальних активів;
- в) дохід від безкоштовно отриманих активів;
- г) дохід від реалізації майнових комплексів.

52. Для виживання на ринку фірма використовує такий підхід до ціноутворення, який передбачає:

- а) зіставлення витрат і попиту та знаходження варіанту з максимальним прибутком;
- б) встановлення низьких цін;
- в) встановлення відносно високих цін;
- г) встановлення дуже високих цін.

53. Для регламентації мінімального і максимального рівня цін держава встановлює:

- а) фіксовані ціни;

- б) регульовані ціни;
- в) вільні ціни;
- г) індикативні ціни.

54. Податок на додану вартість нараховується:

- а) на кожному етапі руху товару;
- б) під час продажу товару підприємством оптовому посереднику;
- в) під час продажу товару оптовим покупцем роздрібному посереднику;
- г) під час продажу товару роздрібним посередником споживачу.

55. При ціноутворенні вітчизняні підприємства в основному застосовують:

- а) метод пропорційного ціноутворення;
- б) метод оцінки споживчої вартості;
- в) метод очікуваного прибутку;
- г) витратний метод.

56. Поняття фінансової діяльності підприємства визначається Положенням (Стандартом) бухгалтерського обліку:

- а) П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати";
- б) П(С)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів";
- в) П(С)БО 5 "Звіт про власний капітал";
- г) П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції".

57. Поняття інвестиційної діяльності підприємства визначається Положенням (Стандартом) бухгалтерського обліку:

- а) П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати";
- б) П(С)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів";
- в) П(С)БО 5 "Звіт про власний капітал";
- г) П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції".

58. Доходом від участі у капіталі є:

- а) дохід від інвестицій в асоційовані підприємства;
- б) дохід від реалізації фінансових інвестицій;
- в) дохід від реалізації необоротних активів;
- г) дохід від реалізації майнових комплексів.

59. Показником, який відображає підвищення продуктивності праці, збільшення заробітної плати, зменшення матеріалоемності продукції, є:

- а) валовий дохід;
- б) чистий дохід;
- в) загальний прибуток;
- г) чистий прибуток.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

60. Прибутком від надзвичайних подій може бути:

- а) прибуток від основної діяльності;
- б) відшкодування збитків від стихійного лиха;
- в) прибуток від фінансових операцій;
- г) прибуток від операційної діяльності.

61. Не є прибутком від операційної діяльності:

- а) прибуток від реалізації товарів;
- б) прибуток від реалізації оборотних активів;
- в) одержані пені, штрафи, неустойки;
- г) відсотки, отримані за облігаціями та іншими цінними паперами.

62. До прибутку від фінансових операцій відносять:

- а) прибуток від інвестицій в асоційовані і дочірні підприємства;
- б) прибуток від операційної оренди активів;
- в) прибуток від операційних курсових різниць;
- г) одержані гранти, субсидії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Грошові розрахунки і грошові надходження підприємств

Практичне заняття 1.

ОСНОВИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ

1. Сутність фінансів підприємств, їх ознаки та функції.
2. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин підприємства; грошові відносини підприємств з різними ланками фінансової системи.
3. Специфіка галузі сільського господарства та її вплив на організацію фінансів підприємств.
4. Принципи організації фінансів підприємств.
5. Розрахунок коефіцієнтів самофінансування.
6. Сутність фінансових ресурсів та класифікація джерел їх утворення.
7. Участь фінансів у стадіях кругообігу капіталу.
8. Сутність та методи фінансової діяльності.
9. Зміст та завдання управління фінансами підприємства.
10. Сутність фінансового механізму та його складових.

Задачі до теми

Задача 1. Визначити структуру джерел фінансових ресурсів підприємства на основі вихідних даних:

Підприємство на звітну дату мало такі дані за балансом:

- а) статутний капітал – 7138,9 тис. грн.;
- б) пайовий капітал – 130,0 тис. грн.;
- в) інший додатковий капітал – 85,7 тис. грн.;
- г) резервний капітал – 439,7 тис. грн.;
- д) нерозподілений прибуток – 1011,0 тис. грн.;
- е) несплачений капітал – 20,0 тис. грн.;
- ж) довгострокові кредити банків - 50,0 тис. грн.;
- з) довгострокові фінансові зобов'язання – 40,0 тис. грн.;
- і) відстрочені податкові зобов'язання – 75,8 тис. грн.;
- к) забезпечення виплат персоналу – 339,0 тис. грн.;
- л) інші забезпечення – 542,5 тис. грн.;
- м) короткострокові кредити банків – 300,0 тис. грн.;
- н) поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями – 60,0 тис. грн.;
- о) кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 642,0 тис. грн.;
- п) поточні зобов'язання за розрахунками: з одержаних авансів – 673,3 тис. грн., з бюджетом по сплаті податків – 386,4 тис. грн., з позабюджетних платежів – 53,5 тис. грн., зі страхування – 41,7 тис. грн., з оплати праці – 138,1 тис. грн., з учасниками по виплаті дивідендів – 464,4 тис. грн., інші поточні зобов'язання – 40,2 тис. грн.

Результати відобразити в таблиці

Таблиця 1.

Види фінансових ресурсів	Сума фінансових ресурсів	
	тис. грн.	%
а) власних		
б) позичкових		
в) залучених		
Всього		100,0

Задача 2. Визначити показники самофінансування підприємства та проаналізувати їх, якщо: прибуток (до сплати податків) 32000 грн., в тому числі податки, що сплачуються з прибутку

становлять 9300 грн., причому 60% чистого прибутку спрямовується до фонду нагромадження. Амортизаційні відрахування складають 26000 грн., довгострокових кредитів підприємство не залучає, а кредиторська заборгованість складає 340000 грн., власний капітал підприємства складає 165000 грн.

Література:

1. Бедриниць М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
2. Каламбет С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
3. Курков М. С. Модель системи управління фінансами підприємств засобами штучного інтелекту. Причорноморські економічні студії. 2020. № 52/2. С. 147-153.
4. Сокуренько В.В., Швець Д.В., Бортник С. М., Ткаченко С.О. Фінанси підприємств: підручник . Харків. нац. ун-т внутр. справ. – 2-ге вид., допов. та перероб. Харків: ХНУВС. 2022. 292 с.

Практичне заняття 2.

Грошовий оборот та сфери застосування готівкових і безготівкових розрахунків на підприємстві

1. Принципи здійснення безготівкових розрахунків.
2. Порядок проведення касових операцій.
3. Розрахунки платіжними дорученнями і платіжним вимогами-дорученнями.
4. Розрахунки акредитивами.
5. Вексельна форма розрахунків.
6. Розрахунки чеками.
7. Факторингові та клірингові розрахунки
8. Порядок відкриття рахунків в банку.
9. Електронні форми розрахунків.
10. Особливості розрахунків плановими платежами

Задачі до теми

Задача 1. Підприємство має вексель номінальною вартістю 6000 грн. Терміном погашення 90 днів та ставкою 12% річних. Банк купує у підприємства вексель за 40 днів до погашення. Яку суму за облік векселя сплатить банку підприємство?

Задача 2. Підприємство звертається в банк з проханням викупити його рахунки-фактури на суму 36000 грн. Плата за кредит складає 18% річних. Середній термін обертання коштів у розрахунках з покупцями 21 день. За виконання цієї операції банк бере плату в сумі 3% комісійних. Яка буде плата за факторингову операцію? Скільки отримає підприємство за свої рахунки-фактури?

Література:

1. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг: Постанова Правління Національного банку України від 29.07.2022 № 163 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення: 30.04.2022).
2. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення 13.02.2020.).
3. Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України: Постанова ПНБУ від 02.01.2019. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19#n10> (дата звернення 08.02.2020).

Практичне заняття 3.

ЗМІНА ВАРТОСТІ ПЛАТЕЖІВ В ЧАСОВОМУ ІНТЕРВАЛІ

1. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей з часом.
2. Теперішня і майбутня вартість грошей.
3. Що таке процентна ставка? Які є процентні ставки

4. Нарахування простих і складних відсотків.
5. Взаємозв'язок між звичайною та обліковою процентними ставками.
6. Фінансова рента та механізм її обчислення
7. Фінансові таблиці.

Задачі до теми

Задача 1. Підприємство отримало кредит на один рік в розмірі 10 млн. грн. з умовою повернення 16 млн. грн. Розрахуйте звичайну процентну та облікову ставки.

Задача 2. На рахунку в банку 1,2 млн. грн. Банк платить 12,5% річних. Пропонується увійти всім капіталом до спільного підприємства, при цьому прогнозується подвоєння капіталу через 5 років. Чи приймати цю пропозицію?

Задача 3. Ви зайняли на шість років \$15000 під 10% річних, які нараховуються за схемою складних відсотків на непогашений залишок. Повертати потрібно рівними сумами в кінці кожного року. Визначте, який відсоток буде виплачений в третьому році.

Задача 4. Пан Н. інвестував \$700000 до пенсійного контракту. Страхова компанія запропонувала умови, відповідно до яких визначена сума буде виплачуватися щорічно на протязі 20 років

Література:

1. Каламбет С.В., Іванов С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
2. Шебаніна О.В., Клочан В.П., Клочан І.В. Фінансова математика: конспект лекцій. Миколаївський державний аграрний університет. МНАУ. 2021. 140 с.
3. Сокурєнко В.В., Швець Д.В., Бортник С. М., Ткаченко С.О. Фінанси підприємств: підручник . Харків. нац. ун-т внутр. справ. – 2-ге вид., допов. та перероб. Харків: ХНУВС. 2022. 292 с.

Практичне заняття 4.

ГРОШОВІ ПОТОКИ, ДОХОДИ І ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ

1. Що таке грошові надходження підприємства?
2. Класифікація грошових потоків підприємства.
3. Внутрішні та зовнішні джерела грошових надходжень.
4. Які фактори впливають на виручку від реалізації продукції?
5. Формування ціни на продукцію.
6. Планування виручки на підприємстві.
7. Розподіл виручки на підприємстві.
8. Грошові потоки від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Задачі до теми

Задача 1. Собівартість одиниці підакцизної продукції склала 1550 грн. Плановий рівень рентабельності 11%, ставка акцизу 25%, а ставка торгової націнки – 15%. Якою буде реалізаційна ціна одиниці підакцизної продукції та яка сума акцизу буде перерахована до бюджету.

Задача 2. Ціна реалізації одиниці підакцизної продукції – 170 грн., ставка акцизу – 110%, ставка торгової націнки – 12%. Якою є ціна виробника та яка сума акцизу буде перерахована до бюджету.

Література:

1. Бєдринєць М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
2. Каламбет С.В., Іванов С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
3. Курило О.Б., Бондарєнко Л.П., Вівчар О.П., Чубка О.М. Фінанси підприємств. Підручник. К.: Видавничий дім «Кондор». 2020. 340 с.
4. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч. Посібник. К.: Центр учбової літератури. 2019. 262 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Формування фінансових результатів господарювання та організація оборотних засобів на підприємстві

Практичне заняття 5.

ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ

1. Економічна сутність прибутку підприємства.
2. Аналіз факторів, що впливають на величину прибутку.
3. Види прибутку підприємства.
4. Розрахунок фінансових результатів від різних видів діяльності
5. Розподіл прибутку на підприємстві.
6. Використання чистого прибутку підприємством.
7. Розподіл прибутку в міжгосподарських підприємствах.
8. Показники ефективності господарської діяльності
9. Шляхи збільшення прибутковості підприємства.

Задачі по темі

Задача 1. Знайти прибуток від реалізації, прибуток від звичайної діяльності та чистий прибуток на основі вихідних даних:

Виручка від реалізації продукції за звітний період склав 675320 грн. з ПДВ та акцизним збором, сума якого 10000 грн. Собівартість реалізованої продукції склала 253200 грн. Крім того, за звітний період підприємство отримало штрафних санкцій на суму 42 тис. грн., прибуток від реалізації основних засобів склав 15000 тис. грн. У цьому ж звітному періоді були виявлені збитки минулих років на суму 115000 грн. Підприємство також одержало прибуток від здачі майна в оренду в сумі 12525 грн., сплатило штрафів на суму 3560 грн., та одержало збиток від реалізації цінних паперів на суму 1600 грн.

Задача 2. Розрахувати фінансовий результат від звичайної діяльності, якщо виручка від реалізації продукції — 140 000 грн., витрати виробництва — 110 000 грн., ПДВ — 20 000 грн., сума акцизу — 10 000 грн., проценти, отримані підприємством від вкладення коштів на депозит, — 4 000 грн., додатковий доход від реалізації раніше придбаних цінних паперів — 2 000 грн., перевищення виручки від реалізації основних засобів над їх балансовою вартістю — 3 000 грн., орендна плата за здане в оренду майно — 1 000 грн., збитки минулих років, що виявлені в поточному році — 5 000 грн., кредиторська заборгованість, яка списана як безнадійна, — 6 000 грн., списання товарно-матеріальних цінностей понад норми природних втрат — 2 000 грн., збитки від стихійного лиха — 8 000 грн., відшкодування страхової компанії — 5 000 грн.

Задача 4. Визначити рентабельність продукції у плановому періоді, якщо за звітний період виручка від реалізації продукції склала 540 тис грн., а її собівартість — 370 тис. грн. В плановому році очікується зростання цін на продукцію на 15%, а на сировину, матеріали, паливо, запасні частини та інші ресурси на 28%.

Література:

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 No 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 28.12.2018)
3. Свирида О.В., Марковська Н.В. Особливості обліку формування та використання прибутку підприємств. Економіка та управління: сучасний стан та перспективи розвитку. 2018. С. 455–458
7. Старинець О.Г. Особливості формування та розподілу прибутку підприємств зв'язку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Том 1. No 28. С. 170–173.
8. Podmeshalska, Yu. and Prokopenko, A. (2021), "Improving accounting and auditing of revenues from sales of finished products in terms of information systems and technologies", Agrosvit, vol. 1-2, pp. 71–81. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.1-2.71

Практичне заняття 6. **ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ**

1. Система оподаткування підприємств в Україні
2. Оподаткування прибутку підприємств: сутність і ставки.
3. Розрахунок оподаткованого прибутку.
4. Характеристика ЄП 4 групи (Четверта група платників єдиного податку: умови, що необхідні для отримання статусу платника єдиного податку сільгосппідприємствами, особливості застосування)
5. Сутність податку на додану вартість.
6. Механізм сплати ПДВ.
7. Вплив ПДВ на фінансовий стан підприємства.

Задачі до теми

Задача 1. Сільськогосподарське підприємство закупило сировини і матеріалів на суму 10070 грн., без ПДВ. За цей же період підприємство реалізувало продукції, собівартість якої склала 9500 грн., а рівень рентабельності виробництва 50%. Транспортні витрати склали 200 грн. без ПДВ. Визначити розмір ПДВ, який підприємство має перерахувати до бюджету та роздрібну ціну реалізації продукції.

Задача 2. Промислове підприємство отримало від постачальників будівельні матеріали на суму 10 000 грн. (без ПДВ). За цей самий період була реалізована готова продукція, собівартість виробництва якої — 8 500 грн., а рентабельність — 40%. Витрати на її транспортування — 150 грн. (без ПДВ). Визначити ПДВ до бюджету та ціну реалізації продукції замовникам.

Література:

1. Каламбет С.В., Іванов С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
2. Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.П., Чубка О.М. Фінанси підприємств. Підручник. К.: Видавничий дім «Кондор». 2020. 340 с.
3. Лемішко О.О. Теоретико-концептуальний базис та напрями удосконалення фінансової політики відтворення капіталу в агросекторі: монографія. Київ: НУБіП України. 2021. 620 с.
7. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 №2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 15-16, № 17.
8. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 3 листопада 2022 року. № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 22.12.2022).
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану. Закон України від 01.04.2022 №2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
10. Lemishko O. Tax policy tools used to stimulate agriculture: their implementation and effectiveness. *Economic Annals-XXI*. 2017. Vol. 167, Issue 9-10. P.18-22. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V167-04> (*Scopus*), (*Web of Science*)

Практичне заняття 7.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РУХУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

1. Сутність і склад оборотних засобів.
2. Особливості кругообороту оборотних засобів в сільському господарстві
3. Класифікація оборотних засобів.
4. Джерела формування оборотних засобів.
5. Визначення потреби в оборотних засобах.
6. Нормування оборотних засобів.
7. Показники ефективності використання оборотних засобів.

Задачі до теми

Задача 1. Розрахувати норматив оборотних засобів по готовій продукції та розрахунках із заготівельними організаціями, якщо: фактичний обсяг реалізації продукції – 2120 тис. грн., плановий обсяг – 2480 тис. грн., фактичні залишки продукції за минулий рік склали: в січні - 15 тис. грн., в березні – 4 тис. грн., червні – 13 тис. грн., липні – 18 тис. грн., серпні – 20 тис. грн., в жовтні – 50 тис. грн., в листопаді – 30 тис. грн., в грудні – 25 тис. грн., а середня періодичність надходження грошей на поточний рахунок підприємства – 6 днів.

Задача 2. Визначити:

- а) середньорічні залишки оборотних засобів підприємства;
- б) тривалість одного обороту;
- в) кількість оборотів за рік.

Залишки оборотних засобів згідно квартальних балансів, тис. грн.: на початок року – 1659; на 1.04. – 1743; на 1.07. – 1796; на 1.10. – 1806; на кінець року – 1809. Виручка від реалізації продукції та послуг протягом року 16180 тис. грн.

Література:

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
2. Каламбет С.В., Іванов С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
3. Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.П., Чубка О.М. Фінанси підприємств. Підручник. К.: Видавничий дім «Кондор». 2020. 340 с.
4. Лемішко О.О. Теоретико-концептуальний базис та напрями удосконалення фінансової політики відтворення капіталу в агросекторі: монографія. Київ: НУБіП України. 2021. 620 с.
5. Yemelyanov, O. (2021), "Assessing the impact of the efficiency of operating assets on the financial condition of agro-industrial enterprises", *Agrosvit*, vol. 21-22, pp. 3–9. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.21-22.3
6. Lemishko O. Modelling of endogenous factors impacting the efficiency of the aggregate capital in Ukraine's agriculture. *Economic Annals-XXI*. 2018. Vol. 170, Issue 3-4. P.10 - 14. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V170-02>. (*Scopus*), (*Web of Science*)

Практичне заняття 8. КРЕДИТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

1. Необхідність та сутність кредитування підприємств.
2. Розрахунок потреби в короткостроковому кредиті.
3. Різновиди короткострокових кредитів.
4. Структура кредитного договору.
5. Методика оцінки кредитоспроможності підприємства.
6. Порядок погашення банківського кредиту підприємством.
7. Механізм пільгового кредитування аграрних підприємств.
8. Комерційне кредитування.

Задачі до теми

Задача 1. Підприємство взяло позику в банку \$ 1000 на 4 роки під 14% річних, які нараховуються за схемою складних процентів на непогашений залишок. Повертати потрібно рівними сумами в кінці кожного року. Яким буде розмір річного платежу?

Задача 2. Протягом 6 років кожні півроку в банк вноситься по \$ 1000 за схемою пренумерандо. Банк нараховує 10% річних кожні півроку. Яка сума буде на рахунку в кінці строку?

Задача 3. Аграрне підприємство оформило кредит на придбання виробничого приміщення за 150 000 грн. на слідуючих умовах: 30% вартості оплачується зразу, решта погашається рівними річними платежами протягом 8 років з нарахуванням 15% річних на непогашену частину кредиту за схемою складних процентів. Якою буде сума процентів до сплати?

Література:

1. Каламбет С.В., Іванов С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
2. Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.П., Чубка О.М. Фінанси підприємств. Підручник. К.: Видавничий дім «Кондор». 2020. 340 с.
3. Лемішко О.О. Теоретико-концептуальний базис та напрями удосконалення фінансової політики відтворення капіталу в агросекторі: монографія. Київ: НУБіП України. 2021. 620 с.
4. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 56 від 24.04.2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення: 30.04.2020).
5. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення 13.02.2020.).
6. Про внесення змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Правління Національного банку України. Постанова від 08 грудня 2020 року № 155. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_08122020_155 (дата звернення: 1.03.2021).
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану. Закон України від 01.04.2022 №2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
8. Lemishko, O., & Shevchenko, N. (2021). Lending in the agricultural sector of Ukraine: challenges and solutions. *Economic Annals-XXI*, 192(7-8(2)), 74-87. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V192-07> (*Scopus*)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3: Фінансування основних засобів, фінансовий стан, фінансове планування та фінансова санація підприємств

Практичне заняття 9.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ – 3 год.

1. Сутність основних засобів та їх відтворення.
2. Показники стану та ефективності використання основних засобів.
3. Знос і амортизація основних засобів.
4. Норми амортизації.
5. Методи нарахування амортизаційних відрахувань.
6. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень.

Задачі до теми

Задача 1.

Лізингова компанія передає в лізинг в сільськогосподарське підприємство об'єкт основних засобів вартістю 14 450 грн. строком на 3 роки. Перший лізинговий платіж в розмірі 20% від вартості плуга підприємство має сплатити протягом 10 банківських днів з моменту підписання лізингового договору. Наступні платежі здійснюються щоквартально до 20 числа останнього місяця кожного кварталу. Лізинговий процент складає 3% від залишкової вартості.

Задача 2.

Нарахувати амортизаційні відрахування за перший і другий квартал 2023 р., використовуючи норми та методи Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств":

- програмне забезпечення, термін використання якого 4 роки, первинна вартість якого 14 000 грн., індекс інфляції за попередній квартал склав 113, 5%;

- приміщення для вирощування телят, балансова вартість якого на 1.10.2003 р. склала 118 тис.грн., амортизаційний знос в слідуючому кварталі склав 3 700 грн., затрати на ремонт в цьому ж кварталі склали – 5 100 грн.

Задача 3.

Первісна балансова вартість об'єкта основних засобів – 21 370 грн., ліквідаційна – 1 370 грн., термін корисної експлуатації 5 років. Розрахувати суму амортизації.

Задача 4.

Початкова балансова вартість об'єкта основних засобів склала 21 370 грн. Після закінчення терміну експлуатації його було списано, причому отримано 3 т металобрухту, які здано за ціною 300 грн. за 1 т, продано запчастин на суму 745 грн., витрати по ліквідації склали 75 грн., транспортні витрати на металобрухт 50 грн. Якою буде ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів?

Задача 5.

Сільськогосподарське підприємство купило об'єкт основних засобів за 735 тис.грн., термін експлуатації якого 6 років. Нарахувати річну амортизацію за перші 3 роки методом зменшуючого залишку, за решту років служби рівномірним прямолінійним.

Література:

1. 2. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
2. Каламбет С.В., Іванов С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
3. Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.П., Чубка О.М. Фінанси підприємств. Підручник. К.: Видавничий дім «Кондор». 2020. 340 с.
4. Lemishko O. Modelling of endogenous factors impacting the efficiency of the aggregate capital in Ukraine's agriculture. *Economic Annals-XXI*. 2018. Vol. 170, Issue 3-4. P.10 - 14. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V170-02>. (*Scopus*), (*Web of Science*)
5. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч. Посібник. К.: Центр учбової літератури. 2019. 262 с.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану. Закон України від 01.04.2022 №2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
7. Лемішко, О. О. Модельний інструментарій фінансування відтворення капіталу в аграрному секторі економіки. *Фінанси України*. 2019. № 10. С. 23-37.

Практичне заняття 10.

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Роль фінансового планування на підприємстві в умовах ринку.
2. Фінансова стратегія підприємства.
3. Сутність фінансового прогнозування.
4. Мета і завдання фінансового планування.
5. Методи фінансового планування.
6. Зміст фінансового плану та порядок його складання.
7. Значення оперативного фінансового планування.
8. Платіжний календар та порядок його складання.

Задачі до теми

Задача 1. Розробити план руху грошових засобів підприємства, а також баланс доходів і витрат при наступних прогнозуючих даних планового року (тис. грн.):

- випуск товарної продукції по відпускним цінам – 800;
- залишки нереалізованої продукції по відпускним цінам на початок планового року – 50;
- залишки нереалізованої продукції по відпускним цінам на кінець планового року – 30;
- в реалізації 40% підакцизної продукції (акциз – 20%);
- планова виробнича собівартість товарної продукції – 400;

- залишки нереалізованої продукції на початок року по фактичній виробничій собівартості минулого року – 35;
- залишки нереалізованої продукції на кінець року по плановій виробничій собівартості – 20;
- невиробничі витрати – 100;
- доходи від інших операцій – 804
- амортизаційні відрахування – 180;
- надходження засобів за комунальні та інші послуги – 150;
- приріст стійких пасивів – 30;
- доходи від виконання робіт госпрозрахунком – 80;
- збільшення кредиторської заборгованості – 20;
- перехідна дебіторська заборгованість – 190;
- податки, платежі, внески, що входять до собівартості продукції – 120;
- інвестиції – 100;
- емісія цінних паперів – 200;
- інші доходи та надходження засобів – 40;
- приріст власних оборотних засобів – 80;
- капітальні вкладення – 400;
- лізингові платежі – 150;
- витрати на утримання об'єктів соціальної сфери – 10;
- довготермінові і короткострокові фінансові вкладення – 200;
- відрахування у фонд підприємства -50 ;
- інші витрати і відрахування – 30;
- податок на прибуток – 50;
- штрафи – 10.

Література:

1. Coveney M., Nazario J., Moreira D., Ahmadoun M., Grundy C. & Deiller M. FP&A of the Future: Adapting to the New Normal. 2020. URL: <https://fpa-trends.com/report/fpa-future-adapting-new-normal> (дата звернення: 19.01.2022).
2. Dybvig A. The Operational Budget: An Advanced Zero-Based Budget. 2020. URL: <https://fpa-trends.com/article/operational-budget-zero-based> (дата звернення: 3.04.2021).
3. Kambil A., Hobbs D., Merrill E., Brown P., Horn M. & Soderberg M. Reinventing FP&A for the pandemic and beyond. 2020. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/finance/us-cfo-insights-reinventing-fpa-for-the-pandemic.pdf> (дата звернення: 4.12.2021).
4. Mortasipu A-M. The Key Success Factors for Connected and Collaborative FP&A. 2020. URL: <https://fpa-trends.com/article/success-factors-connected-collaborative-fpa> (дата звернення: 11.02.2021).

Практичне заняття 11.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1. Що таке фінансовий стан підприємства
2. Необхідність здійснення оцінки фінансового стану підприємства.
3. Мета і основні завдання аналізу фінансового стану.
4. Методи оцінки фінансового стану
5. Показники майнового стану підприємства.
6. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства.
7. Показники фінансової стійкості підприємства.
8. Показники ділової активності підприємства.
9. Показники рентабельності або прибутковості підприємства
10. Показники оцінки акціонерного капіталу.
11. Загальна оцінка фінансового стану.

Задачі до теми

Задача 1. На основі такої інформації про підприємство: дохід (виручка) від реалізації 2 млн. грн.; співвідношення виручки і величини власних оборотних засобів 2:1, співвідношення поза оборотних та оборотних засобів 4:1, коефіцієнт загальної ліквідності 3:1, необхідно розрахувати: а) величину короткострокової кредиторської заборгованості; б) величину поза оборотних активів.

Задача 2. Вихідні дані балансу сільськогосподарського підприємства: оборотні активи – 8488 т грн., в т. ч. грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення – 410 тис. грн., короткострокові зобов'язання – 10404 тис. грн., власний капітал – 15429 тис. грн., довгострокові позикові кошти – 1916 тис. грн., основні засоби та поза оборотні активи – 19261 тис. грн. Визначити показники фінансової стабільності і платоспроможності підприємства.

Задача 3. Визначити та проаналізувати показники ліквідності та платоспроможності сільськогосподарського підприємства на основі вихідних даних: дохід від реалізації продукції – 125,7 тис. грн., короткострокові фінансові вкладення – 83,1 тис. грн.; грошові кошти: в касі підприємства – 2150 грн., на поточному рахунку в банку – 17,5 тис. грн., короткострокові фінансові вкладення – 15 тис. грн., дебіторська заборгованість – 18820 грн., виробничі запаси – 56 тис. грн., готова продукція – 25,2 тис. грн..

Література:

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
5. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя». 2020. 434 с.

Практичне заняття 12.

ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ТА БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ

1. Економічна сутність фінансової санації підприємства.
2. Фактори, що спричиняють фінансову кризу на підприємстві.
3. Класична модель фінансової санації.
4. План санації.
5. Сутність санаційного аудиту та етапи його проведення.
6. Фінансові джерела санації підприємств.
7. Прогноз ймовірності банкрутства
8. Шляхи запобігання банкрутству підприємств.
- 9.

Задачі до теми

Задача 1. Чи загрожує боржнику порушення щодо нього справи про банкрутство з боку кредиторів, якщо є наступні дані балансу підприємства-боржника:

Показник	Сума, тис. грн.
Поточні активи - всього	2160
в т.ч. дебіторська заборгованість	1555
Валюта балансу	2350
Власний капітал	420
Поточні зобов'язання	1530

Задача 2. Після реалізації майна було отримано 4,1 млн грн. Вимоги кредиторів до боржника становили: за банківські кредити, забезпечені заставою — 700 000 грн., із загальнодержавних податків — 110 000 грн.. Пенсійному фонду — 1,35 млн грн., із заробітної плати — 1,105 млн. грн., вимоги кредиторів, не забезпечені заставою — 1,1 млн грн. Описати черговість задоволення вимог кредиторів і знайти суми погашення боргів.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення процедури проведення фінансової реструктуризації: Закон України від 19 вересня 2019 року № 112-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112-20#Text> (дата звернення: 3.12.2019).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану. Закон України від 01.04.2022 №2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
3. Співпраця України з Міжнародними фінансовими організаціями. URL: <https://mof.gov.ua/uk/spivrobotnictvo-shhodo-zaluchannja-finansuvannja-mfo> (дата звернення: 23.01.2022).

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Факультет
Освітньо-кваліфікаційний
рівень
Спеціальність

Економічний
Бакалавр

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок

Форма навчання
Семестр, курс
Навчальна дисципліна

Денна
1 семестр, 1 курс
Фінанси підприємств

Затверджено на засіданні
кафедри

ФІНАНСІВ
(назва кафедри)
протокол № 10 від 2.05.2023 р.

Завідувач кафедри, в.о. _____
(підпис)
Екзаменатор _____
(підпис)

Лемішко О.О.
(прізвище та ініціали)
Лемішко О.О.
(прізвище та ініціали)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Як визначається чистий прибуток підприємства?
2. Як розраховується показник капіталовіддачі?
3. Задача: Підприємство виготовляє і продає за рік 4000 од. продукції (50 грн. за одиницю). Витрати на її виготовлення і продаж становлять 180 тис. 32грн., в тому числі змінні витрати – 120 тис. грн.

Розрахувати:

1. валову маржу;
2. критичну програму виробництва (T_0);
3. коефіцієнт безпеки виробництва (запасу фінансової міцності).

Зробити відповідні висновки.

1. Частина балансового прибутку підприємства, що залишається в його розпорядженні після сплати податків, зборів, відрахувань і інших обов'язкових платежів до бюджету називається ...

(продовжити речення)

2. Виберіть функції, що властиві фінансам:

1	формування доходу
2	фіскальна,
3	контрольна;
4	Емісійна
5	використання доходу

3

1	вони мають бути заздалегідь вкладені, тобто авансовані до отримання виручки від реалізації продукції;
Для оборотних засобів як частини авансованих коштів підприємства характерні такі ознаки :	
3	Повинні бути самоокупними;
4	економічна та юридична самостійність

4. До залучених джерел фінансових ресурсів підприємства належить:

1	кредиторська заборгованість;
2	кошти резервного фонду
3	страхові відшкодування;
4	страхові внески;
5	субсидії;
6	виручка від реалізації продукції;
7	нерозподілений прибуток

5. При здійсненні розрахункових операцій підприємство обирає форму розрахунків:

1	самостійно;
2	за згодою відомчих органів;
3	за домовленістю з партнером;
4	за згодою банку.

6. До оборотних активів відносять:

1	Відстрочені податкові активи;
2	Розрахунки з бюджетом;
3	Цільове фінансування;
4	Поточні біологічні активи;
5	Витрати майбутніх періодів.

7. Платіжна вимога-доручення заповнюється:

1	тільки постачальником;
2	постачальником та покупцем, у випадку згоди останнього оплатити за нею;
3	банком постачальника;
4	банком покупця.

8. На зміну вартості грошей з часом впливають:

1	умови господарювання;
2	форма власності;
3	ризик;
4	надійність партнерів по співпраці;
5	інфляція;
6	схильність до ліквідності.

9. Вартість майбутніх надходжень чи доходів з поправкою на дисконтну ставку називається:

(у бланку вкажіть вірну відповідь одним словом)

10. За якою формулою визначається річна норма амортизації за методом зменшення залишкової вартості

(у бланку вкажіть формулу розрахунку)

8. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців. Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання: Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри). За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи. За місцем в навчальній діяльності: - методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти; - методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю. У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій: - робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування; - семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів; - мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію; - кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу; - презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

Методи викладання навчальної дисципліни «Фінанси підприємств» сприяють вирішенню таких задач: – у сфері навчання – засвоєння основ знань про сучасну фінансову політику підприємств, принципи і закономірності функціонування фінансів підприємств; – у сфері самосвідомості – усвідомлення фінансово-економічного потенціалу підприємств; – у сфері мотивації – розвиток інтересу до проблем фінансів підприємств, постійної потреби в економічному знанні, прагнення у цивілізованому підприємстві, що має стати засобом вирішення фінансово-економічних проблем підприємств, їхньої адаптації до вимог фінансового ринку.

9. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» (Затверджено Вченою радою НУБіП України 26.04.2023 р. протокол № 8) основними видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового

модуля. Навчальний матеріал дисципліни викладається упродовж двох семестрів, поділений на чотири модулі. Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу змістового модуля здійснюються у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, що можна оцінити чисельно. Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою. Семестровий контроль з дисципліни «Фінанси підприємств» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді та екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. У НУБіП України використовується рейтингова форма контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (модуля) з певної дисципліни. Її результати враховуються під час виставлення підсумкової оцінки. Структура білетів включає у себе: теоретичне питання та ситуаційні завдання. Для підведення підсумків роботи студентів із змістового модуля виставляється підсумкова оцінка з поточно-модульного контролю, яка враховує оцінки за практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» (Затверджено Вченою радою НУБіП України 26.04.2023 р. протокол № 8)

Рейтинг студента, Бали	Оцінка національна результати складання	
	Екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

11. Навчально-методичне забезпечення

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1938>

1. Лемішко О.О., Тітенко З.М. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінанси підприємств» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» із спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». К.: «ЦП «КОМПРИТ». 2019. 51 с.
2. Лемішко О.О., Тітенко З.М. Фінанси підприємств. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» для студентів денної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр» із спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». К.: «ЦП «КОМПРИТ». 2019. 127 с.
3. Березовська Л.О., Лемішко О.О., Олійник Л.А. Робочий зошит для проведення практичних занять з курсу «Фінанси підприємств» студентам освітнього ступеня бакалавр економічного факультету з різними формами навчання за напрямом підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та факультету аграрного менеджменту за напрямом підготовки 073

«Менеджмент» (Менеджмент організацій і адміністрування, Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності). К.: НУБіП України. 2020.250 с.

12. Рекомендовані джерела інформації

1. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 №2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 15-16, № 17.
2. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 3 листопада 2022 року. № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 22.12.2022).
3. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення 13.02.2020.).
4. Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України: Постанова ПНБУ від 02.01.2019. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19#n10> (дата звернення 08.02.2020).
5. Про затвердження Змін до Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова від 24.04.2020 № 56 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0056500-20#Text> (дата звернення: 30.05.2020).
6. Про внесення змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Правління Національного банку України. Постанова від 08 грудня 2020 року № 155. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_08122020_155 (дата звернення: 1.03.2021).
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану. Закон України від 01.04.2022 №2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення: 22.05.2022).
8. Співпраця України з Міжнародними фінансовими організаціями. URL: <https://mof.gov.ua/uk/spivrobotnictvo-shhodo-zaluchannja-finansuvannja-mfo> (дата звернення: 23.01.2022).
9. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
10. Каламбет С.В., Іванов С.В., Півняк Ю.В. Фінанси підприємств. Практикум: Навч. посіб. Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
11. Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.П., Чубка О.М. Фінанси підприємств. Підручник. К.: Видавничий дім «Кондор». 2020. 340 с.
12. Лемішко О.О. Теоретико-концептуальний базис та напрями удосконалення фінансової політики відтворення капіталу в агросекторі: монографія. Київ: НУБіП України. 2021. 620 с.
13. Lemishko, O., & Shevchenko, N. (2021). Lending in the agricultural sector of Ukraine: challenges and solutions. *Economic Annals-XXI*, 192(7-8(2)), 74-87. (Scopus)
14. Сокурєнко В.В., Швець Д.В., Бортник С. М., Ткаченко С.О. Фінанси підприємств: підручник. Харків. нац. ун-т внутр. справ. – 2-ге вид., допов. та перероб. Харків: ХНУВС. 2022. 292 с.
15. Фінанси України. URL: <http://finukr.org.ua/?lang=ru>
16. Економіка України. URL: <http://economyukr.org.ua/?lang=uk>
17. Облік і фінанси. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/journals/>
18. Економіка АПК. URL: <http://eapk.org.ua/>
19. Біоекономіка і аграрний бізнес. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy>
20. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>.
21. Офіційний веб-портал Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
22. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
23. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.
24. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=245427186&cat_id=245427156